

Salgótarján Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Szociális és Egészségügyi Iroda

Ikt. szám: 28.424/2010.

T á j é k o z t a t ó
Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak 2009. évi ellátásáról

Tisztelt Közgyűlés!

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. (a továbbiakban Gyvt.) 96. § (6) bekezdése kimondja, hogy a helyi önkormányzat a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról minden év május 31-ig átfogó értékelést készít, amelyet a közgyűlés megtárgyal. Az értékelést meg kell küldeni az illetékes szociális és gyámhivatalnak. A szociális és gyámhivatal az értékelés kézhezvételéről számított 30 napon belül javaslattal élhet a helyi önkormányzat felé. Javaslat esetén a helyi önkormányzat 60 napon belül érdemben megvizsgálja a szociális és gyámhivatal javaslatait és állásfoglalásáról, intézkedéséről tájékoztatja a szociális és gyámhivatalt.

Salgótarján Nógrád megye székhelye, népességszáma 2008. december 31-én 38.207 fő, mely 476 fővel kevesebb a 2007. december 31-i népességszámnál és 7.008 fővel kevesebb a 2001. december 31-ei népességszámnál.

A demográfiai adatok alapján megállapítható, hogy a város népessége évről évre egyre nagyobb ütemben fogy, s a lakosságra az elöregedés jellemző. A népesség számának és megoszlásának változását az alábbi táblázat mutatja.

A népesség számának, korcsoportos megoszlásának változása
Salgótarjánban

Korcsoport	Népesség száma (fő) 2007. december 31.	Megoszlása (%) 2007. december 31.	Népesség száma (fő) 2008. december 31.	Megoszlása (%) 2008. december 31.	2008. évi adatok a 2007. évi adatok százalékában
0-4	1713	4,4	1714	4,5	100
5-9	1821	4,7	1856	4,9	102
10-14	2087	5,4	1982	5,2	95
15-19	2212	5,7	2191	5,7	99,1
20-34	7897	20,4	7692	20,2	97,4
35-49	7657	19,8	7599	19,9	99,2
50-59	6042	15,6	5876	15,4	97,3
60-69	4850	12,5	4831	12,6	99,6
70<	4404	11,4	4466	11,7	101,4
Összesen:	38638	100	38207	100	98,9

Forrás: KSH Nógrád megye statisztikai évkönyvei

Salgótarjánban 2008. évben az élve születések száma 309 fő, a halálozás 647 fő, ezáltal a természetes fogyás 338 fő volt.

A lakónépesség számának csökkenése egész Nógrád megyére jellemző. Nógrád megye a lakónépesség számát tekintve az ország legkisebb megyéje, lakónépessége 2000. december 31-én 221.605 fő, 2002. december 31-én 219.447 fő, 2004. december 31-én 216.501 fő, 2006. december 31-én 213.030 fő, 2007. december 31-én 210.182 fő, 2008. december 31-én 207.637 fő volt.

A megyében az élve születések száma 2005. évben 1914 fő, 2006. évben 1961 fő, 2007. évben 1863 fő, míg 2008. évben 1814 fő volt.

A halálozások száma 2005. évben 3230 fő, 2006. évben 3107 fő, 2007. évben 3122 fő, 2008. évben 3004 fő volt.

A házasságkötések száma 2005. évben 824, 2006. évben 742, 2007. évben 668, 2008. évben 669 volt.

A válások száma 2005. évben 541, 2006. évben 510, 2007. évben 553, 2008. évben 510 volt.

Magyarországon és a megyében is jóval több házasság szűnik meg az özvegyülés és a válás következtében, mint amennyi létrejön. Növekszik az egyszülős családok aránya. A gyermekek egyötöde egyszülős családban él. Az egyszülős családok jövedelem, foglalkozás, iskolai végzettség, lakáshelyzet tekintetében egyaránt kedvezőtlen helyzetűek, az egyik legveszélyeztetettebb rétegnek az e körbe tartozókat kell tekinteni.

Azoknak a családoknak, akik semmilyen módon nem képesek saját erőből átmenetileg, vagy tartósan megélhetésüket biztosítani, szelektív és célzott szociális gondoskodáson keresztül kell segítséget nyújtani. Ennek érdekében Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata 2009-ben is biztosította az arra rászoruló gyermekek, gyermekes családok részére a pénzbeli, természetbeni, valamint a személyes gondoskodás keretébe tartozó alapellátásokat, elősegítve ezzel a Gyvt. legfontosabb célkitűzését: a gyermekek családban történő nevelését.

I. Pénzbeli és természetbeni ellátások

A pénzbeli és természetbeni ellátásokhoz kapcsolódó ügyintézés – a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás kivételével – a Szociális és Egészségügyi Irodán a korábbi évekhez hasonlóan 2009-ben is két fő ügyintéző látta el. A Szociális és Egészségügyi Iroda 2009. évi ügyiratforgalma (52.646) 157 %-a a 2008. év ügyiratforgalmának (33.631), ezen belül gyermekvédelemhez kapcsolódó pénzbeli és természetbeni ellátások 2008. évi ügyiratforgalma (3.964) 167 %-a a 2008. év ügyiratforgalmának (6.634). A nagymértékben megnövekedett ügyiratforgalom alapján az Iroda létszámihiánnyal küzd. A gyermekjóléti ellátások tekintetében egy fő többletlétszám igény merül fel.

I.1. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság nem pénzbeli támogatást jelent a gyermek, illetve a család számára, hanem annak igazolására szolgál, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének igénybevételére, a Gyvt-ben meghatározott pénzbeli támogatásra, illetve a külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezmények (pl. ingyen tankönyv) igénybevételére.

A Gyvt. a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság jövedelmi feltételeit

differentiáltan állapítja meg. 2009. év folyamán a Gyvt. 19. § (2) bekezdése szerint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot abban az esetben lehetett megállapítani, ha a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem összege az nem haladta meg

a) öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (a továbbiakban: öregségi nyugdíj legkisebb összege) 140 %-át.

aa) ha a gyermeket egyedülálló szülő, illetve más törvényes képviselő gondozta

ab) ha a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos,

ac) ha a nagykorúvá vált gyermek megfelel a 20. § (3) vagy (4) bekezdésében foglalt feltételeknek;

b) az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 130 %-át az a) pont alá nem tartozó esetben, feltéve, hogy a vagyoni helyzet vizsgálata során az egy főre jutó vagyon értéke nem haladja meg külön-külön vagy együttesen a (7) bekezdésben meghatározott értéket.

A Gyvt. 20. § (3) bekezdése szerint az egyéb jogosultsági feltételek fennállása esetén nagykorúvá válása után is jogosult volt a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre, ha

a) nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytat és 23. életévét még nem töltötte be, vagy

b) felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán tanul és 25. életévét még nem töltötte be.

A Gyvt. 20. § (4) bekezdése alapján házasságkötés esetén a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot meg kell szüntetni, ha a házasságkötés szerinti új családban az egy főre jutó havi jövedelem összege, illetve vagyon értéke meghaladja a 19. §-ban meghatározott jövedelemhatárt, illetve vagyon értékét.

A Gyvt. 19. § (7) bekezdés szerint vagyon alatt azt a hasznosítható ingatlant, járművet, továbbá vagyoni értékű jogot kell érteni, amelynek egy főre jutó értéke a gyermeket gondozó családban

a) külön-külön számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének hússzorosát, vagy

b) együtt számítva az öregségi nyugdíj összegének hetvenszerezését meghaladja azzal, hogy nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben a szülő vagy a tartásra köteles más törvényes képviselő életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általuk lakott ingatlanon fennáll, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű.

2009. évben 2580 fő kérte a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítását. 2528 személy esetében a kedvezmény megállapítására, 52 esetben a kérelem elutasítására került sor.

2009. december 31-én 2337 kiskorú gyermek és 191 nagykorú fiatal felnőtt volt jogosult a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre.

A kérelmek elutasításának az alábbi okai voltak: az egyik, hogy a családban az egy főre jutó nettó jövedelem és a család vagyonának az értéke meghaladta a fent említett értékhatárt, a másik, hogy a 18. életévét betöltött gyermek tanulmányait nem nappali tagozaton folytatta, továbbá az, hogy a kérelem benyújtásának időpontjában, a korábban megállapított jogosultság megszűnéséig több mint 3 hónap volt még hátra.

Az eljárás megszüntetésére akkor került sor, ha a kérelmező a kérelem elbírálásához szükséges igazolásokat, a hiánypótlásra történő felhívás ellenére sem csatolta vagy kérelmét a határozat meghozatala előtt visszavonta.

Az eljárás megszüntetésének leggyakoribb oka az volt, hogy a szülők egyedülállóságukat nem tudták a jogszabályi előírásnak megfelelően igazolni. Jellemző volt az is, hogy a kedvező elbírálás

érdekében, a szülők a bíróság előtt is vállalták a házasság, illetve az élettársi kapcsolat felbontását annak ellenére, hogy valójában együtt, közös háztartásban éltek. Ezek kivizsgálása, kiszűrése rendkívül nehéz feladat.

2009. év folyamán 2778 határozat és 204 eljárást megszüntető végzés meghozatalára került sor.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezménnyel kapcsolatos hatósági döntések ellen 1 esetben nyújtottak be fellebbezést. A fellebbezésben foglaltakat megvizsgálva, a másodfokú hatóság az első fokon döntést hozó hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása iránt benyújtott kérelmek esetében – hasonlóan a többi ellátási formához – visszaélésre leginkább az egyéni vállalkozók, a feketén dolgozók, illetve a minimálbérre bejelentett dolgozók körében nyílhat lehetőség, azonban szabályszerű jövedelemigazolások alapján, nem tud velük szemben a hatóság intézkedni. Ez a probléma jogszabály módosítási javaslat kapcsán több alkalommal megfogalmazódott az illetékes minisztérium és a Megyei Jogú Városok Szövetsége felé.

A családok nincsenek ösztönözve arra, hogy munkaviszonyt létesítsenek és kimutatható jövedelemmel rendelkezzenek.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság fennállásakor a Gyvt. 148. § (5) bekezdése szerint, a gyermekétkeztetés esetén

a) a bölcsődés, az óvodás, az 1-7. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő, fogyatékos gyermekek nappali ellátását nyújtó a szociális törvény hatálya alá tartozó intézményben elhelyezett meghatározott életkorú és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek után az intézményi térítési díj 100 %-át

b) az a) pont alá nem tartozó rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek és tanuló után az intézményi térítési díj 50 %-át kedvezményként kell biztosítani.

2009. decemberében 676 óvodáskorú, 741 alsó tagozaton és 552 felső tagozaton nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermek részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben.

Az intézményes ellátásban részesülő gyermekek számára az étkeztetés vásárolt élelmezéssel, a SODEXHO Magyarország Kft-n keresztül volt biztosítva.

2009. évben is rengeteg problémát okozott a hátrányos helyzetű, nem alsó tagozaton tanuló gyermekek étkeztetése. Tapasztalataink szerint, a családok gyakran a kedvezményes étkezési díjak kifizetésére sem képesek, ami miatt több esetben sor került a kedvezményes étkezés igénybevételeinek megszüntetésére.

Az önkormányzat szűkös anyagi lehetőségei miatt a gyermekek étkezési térítési díjának normatíván felüli támogatására jelenleg nem képes. A gyermek rendszeres étkezésének biztosítása és családból történő kiemelésének elkerülése érdekében az önkormányzat az arra különösen rászoruló családokat kérelemre, a családgondozó támogatása mellett, esetenként rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megítélésével segítette.

I.2. Szociális nyári gyermekétkeztetés

A Kormány 2009-ben az egész nyári szünetre kiterjesztette a szociális nyári gyermekétkeztetést, így az önkormányzatoknak lehetőségük nyílt biztosítani a hátrányos helyzetű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek számára hideg, vagy meleg étkeztetést. Salgótarjánban a Gyermekjóléti Központ munkatársai aktív részvételével történt a megszervezése és lebonyolítása a szociális nyári gyermekétkeztetésnek. A családgondozók a SKÁID Petőfi Sándor Tagiskola és a SKÁID Arany János Tagiskola konyhájáról napi 719 adag ebéd rászoruló gyermekeknek történő kiosztásában működtek közre.

I.3. Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése a rendkívüli gyermekvédelmi támogatásról szóló 12/2006. (IV.27.) számú rendeletében szabályozta a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás igénybevételének, folyósításának helyi feltételeit, módját.

Az önkormányzat a rendelet alapján rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesíti azt a gyermeket, akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (ez 2009. évben 28.500 Ft/fő volt) nem haladja meg és a család időszakos létfenntartási gonddal küzd, illetve létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került. A rendelet felsorolja a leggyakrabban előforduló rendkívüli élethelyzet eseteit és kötelezővé teszi a rendkívüli élethelyzet kialakulásának hitelt érdemlő módon történő igazolását.

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban 2009. december 31-ig 331 család 639 gyermeke részesült 1.787 eFt összegben. Az 1.800 eFt előirányzat felhasználása 99,27%-os volt. A rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megítélésére leggyakrabban családgondozói javaslatra, betegségből adódó többletkiadások, illetve iskoláztatással kapcsolatos magas költségek miatt került sor. A támogatást teljes egészében az önkormányzat finanszírozza. Az egyre súlyosbodó gazdasági helyzet és a növekvő munkanélküliség érezhető a segélyezett családok, gyermekek számának növekedésében, s ebből adódóan a folyósított segély összeg szignifikáns emelkedésében is. A 2008. évhez képest 156 családdal és 289 gyermekkel többen részesültek rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban. Az ilyen célra folyósított segélyösszeg a 2008. évi összeghez képest 449 eFt-tal nőtt. A rendkívüli gyermekvédelmi támogatást 100%-ban az önkormányzat finanszírozza.

I.4. Pénzbeli támogatás

A Gyvt. 20/A. § (1) bekezdése alapján az a gyermek, illetve fiatal felnőtt, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága 2009. július 1-jén, illetve 2009. november 1-jén fennállt, 2009. júliusában és novemberében pénzbeli támogatásban részesült. 2009. év júliusában 2725 gyermek, 2009. novemberében 2704 gyermek részesült támogatásban, melynek esetenkénti összege gyermekenként 5.800 Ft volt. A pénzbeli támogatás fedezetét, teljes egészében a központi költségvetés biztosította.

I.5. Helyi járatú tanulói bérlettámogatás

A Gyvt. 18. § (2) bekezdése alapján Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése a 17/2006. (V.25.) számú rendeletében szabályozta a helyi járatú tanulói bérlettámogatás feltételrendszerét.

A rendelet értelmében Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a Salgótarján területén menetrend szerint közlekedő tömegközlekedés igénybevételéhez tanévre szóló helyi járatú tanulói

bérlettámogatást nyújt a Salgótarján közigazgatási területén működő általános iskolában 1-4 évfolyamon tanulmányokat folytató azon nappali tagozatos tanuló részére, aki Salgótarjánban bejelentett állandó lakóhellyel vagy ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkezik és a tanévkezdés időpontjában a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága fennáll.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata kérelem alapján a 2009/2010-es tanévre 498 tanuló részére biztosított bérlettámogatást, mely a bérlet árának 100 %-a, tanulónként 21.670 Ft volt. A támogatás teljes összegét, 10.791.660 Ft-ot az önkormányzat finanszírozta.

II. Személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, szakellátások

II.1. Gyermekjóléti szolgáltatás

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermekek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A gyermekjóléti szolgáltatás Salgótarjánban 2007. július 1-jétől a Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása Kistérségi Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltató Központon belül a **Gyermekjóléti Központ** keretében került megszervezésre.

A Gyermekjóléti Központ létszáma összesen: 22 fő

Ebből:

A települések területi irodáiban dolgozik:

- 7 fő családgondozó,

Salgótarjánban (a székhelyen):

- 1 fő szakmai vezető,
- 11 fő családgondozó (közülük 2 fő félállásban végzi az utcai szociális munkát, 1 fő félállásban ellátja a kórházi szociális munkát, 1 fő félállásban fejlesztő pedagógusi munkát végez, 1 fő részmunkaidőben a kapcsolattartási ügyeletet is ellátja, valamint a salgótarjáni családgondozók heti váltásban készenléti szolgálatot is ellátnak),
- 2 fő családgondozó asszisztens,
- 1 fő tanácsadó,

Részmunkaidőben, illetve megbízási szerződéssel foglalkoztatottak:

- 1 fő családgondozó (heti 10 órában)
- 1 fő jogász
- 2 fő pszichológus

A Gyermekjóléti Központ sokrétű, szerteágazó tevékenységet végez. Biztosítja a gyermekjóléti alapellátások körébe tartozó gyermekjóléti szolgáltatásokat és speciális szolgáltatásokat.

A gondozotti létszám alakulása a 2008-2009. évben Salgótarjában

Gondozási esetek	2008. év	2009. év
Gyermek	604	423
Ebből:		
▪ Alapellátás	504	354
▪ Védelembe vétel	97	67
▪ Utólagos gondozás	3	2
Család	309	202

2009-ben 28%-kal csökkent a gondozásban lévő gyermekek és 30%-kal csökkent a gondozott családok aránya, viszont a szakmai tevékenység 35%-kal nőtt 2008-hoz képest. Összességében kevesebb gyermeket és szülőt vettek gondozásba, de a gondozottak kezelt problémái rendkívüli, 3-szoros növekedést mutatnak, melyből levonható az a következtetés, hogy egyre több és összetettebb problémával küzdenek a gondozottak.

Az Észak-magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatal Szociális és Gyámhivatala minden ellenőrzése alkalmával írásban rögzítette, hogy a gyermekjóléti szolgáltatást végző családgondozók törvényben előírt gondozottainak száma maximum 25 család és 45 gyermek lehet, ehhez képest a családgondozók átlagosan 39 családot és 75 gyermeket gondoznak. A gondozottak számában nincsenek benne azok az egyszeri esetkezelések, melyek önkéntes jelentkezés, vagy jelzés útján indulnak, de nem igényelnek további gondozást, tehát le lehet zárni, mint egyszeri esetkezeléseket. A családgondozók túlterheltek és a jelenlegi gazdasági, társadalmi válság csak nehezíti a fennálló helyzetet.

A Gyermekjóléti Központ szakmai tevékenységeinek száma 2009-ben Salgótarjában

	Megnevezés	Szakmai tevékenységek száma
1	Információnyújtás	1056
2	Tanácsadás	791
3	Segítő beszélgetés	914
4	Hivatalos ügyekben való közreműködés	741
5	Családlátogatás	1358
6	Közvetítés más szolgáltatásba	206
7	Első védelembe vételi tárgyaláson való részvétel	16
8	Felülvizsgálati tárgyaláson való részvételek	<i>Átmeneti nevelésbe vétel</i>
9		<i>Védelembe vétel</i>
10	Elhelyezési értekezleten, illetve tárgyaláson való részvétel	30
11	Konfliktuskezelés	43
12	Szakközi megbeszélés	48
13	Esetkonferencia	3

14	Örökbefogadással kapcsolatos intézkedések	2
15	Adományozás	113
16	Szociális válsághelyzetben lévő várandós anya gondozása	3
17	Fejlesztőpedagógiai ellátás	65
18	Összesen	5444

A gondozott családoknál jelentkező problémátípusok 2008-2009. évben Salgótarjában

Problématípusok	2008. év	2009. év
Anyagi (megélhetési, lakhatással összefüggő) problémák	200	1257
Gyermeknevelési problémák	107	666
Gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	69	97
Magatartászavar, teljesítményzavar	94	341
Családi konfliktus (szülők egymás közt, szülők-gyermek közti)	80	418
Szülők, vagy a család életvitele	104	173
Szülői elhanyagolás	58	70
Családon belüli bántalmazás (fizikai, szexuális, lelki)	12	41
Fogyatékoság, retardáció	18	78
Szenvedélybetegségek	23	50
Összesen	765	3.191

Megállapítható, hogy az előző évhez képest a problémátípusok száma kiugró növekedést mutat, mivel egy családon belül egyre több probléma fordul elő. Nagyon sok szülő él a gyermeke fejlődését nehezítő körülmények között, gyakran munkanélküliséggel és anyagi gondokkal küszködve. Komoly kihívást jelent a lakosság elszegényedése, a munkanélküliség növekedése, az elemi létfenntartás problémái. Folyamatosan növekszik azon gondozott családok száma, akik súlyos anyagi és lakhatási problémákkal küzdenek, illetve akik lakhatásukat egyre nehezebben tudják megőrizni, mely azután sok egyéb más diszfunkciót is okoz a családok életében. Rengeteg a kezelhetetlen hitel és közüzemi díjtartozás, az adósságkezelési szolgáltatást sem képes minden rászoruló igénybe venni. Súlyos anyagi problémákkal küzdő családban él a gondozott gyermekek jelentős része. Ezekben a családokban többnyire nincsen rendszeres munkajövedelem, ami létbiztonságot jelenthetne. A szociálpolitika eszközeivel jelenleg maradéktalanul nem lehet orvosolni a súlyos társadalmi problémákat, ezért a Salgótarjáni Kistérség pályázatok segítségével igyekszik segítséget nyújtani a hátrányos helyzetű lakosságnak. A TÁMOP 5.2.5 „Pont érted a Salgótarjáni Kistérség gyermekeiért” programjával és a TÁMOP 5.3.1 „Lépésről lépésre a munkaerő-piac felé a Salgótarjáni Kistérségben” programjával, ahová 60 hátrányos helyzetű gyermeket, 24 családot és 60 hátrányos helyzetű felnőttet vontak be a társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációs programjaikba. Ezek a projektek 2009. májusában, illetve júliusában indultak a célcsoportok számára és egy éven keresztül tartanak.

A hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében, az okokat vizsgálva kiemelkednek a családok egzisztenciális bizonytalanságából eredő gondok, a munkanélküliség, a lakhatással összefüggő problémák, a háromnál több gyermeket nevelő családok magas arányszáma és a családi konfliktusból, valamint a gyermeknevelésből adódó problémák. Hátrányos helyzetet okoz még a csonka családban való nevelkedés, illetve a családon belüli konfliktusok halmozódása is.

A Gyermekjóléti Központ egyéb (alapfeladaton túli) szolgáltatásai és a szolgáltatást igénybe vevők száma 2009-ben Salgótarjában

A Gyermekjóléti Központ egyéb szolgáltatásai	Gyermekek száma
Fejlesztő pedagógusi ellátás	16
Iskolai szociális munka (középsiskolákban)	1506
Utcai szociális munka	-
Kórházi szociális munka	13
Prevenációs, szabadidős tevékenységek	173
Kapcsolattartási ügyelet	11
Nyári gyermekétkeztetés	719
Pszichológiai szolgáltatás	155
Jogi tanácsadás	320

A Gyermekjóléti Központ szolgáltatásai ingyenesek, a működés nem hatósági, hanem szolgáltató jellegű. A segítségnyújtás főbb formái között információ közvetítés, tanácsadás, ügyintézés, érdekvédelem, mentális gondozás, életviteli tanácsadás szerepel. A családgondozás a családban jelentkező működési zavarok megoldása érdekében folyik, melynek fő módszere az egyéni esetkezelés és a csoportos szociális munka.

A jelzőrendszerrel való együttműködés területei:

- tájékoztatás és információcsere
- a szolgáltatási kínálat és az igények összehangolása
- együttműködés az esetek és a problémák mentén
- tanácsadás, esetkonzultáció, esetkonferencia, szakmaközi megbeszélés, tanácskozás

A gyermekek veszélyeztetettségét a jelzőrendszer tagjai közül leggyakrabban az oktatási-nevelési intézmények, az iskolák jelzik. 2009-ben átlagosan 45%-kal több jelzés érkezett az előző évhez képest, a közoktatási intézményektől 68%-kal több, elsősorban igazolatlan hiányzások miatt, melynek vonzata, hogy a gyermekek értelmi fejlődése veszélyeztetve van. Az iskolai jelzések egyre korábban érkeznek, melyben szerepe van a törvényi változásoknak is és így lehetőség van az esetek mielőbbi, hatékonyabb megoldására. Az a tapasztalat, hogy a családok egyre jobban kivonulnak a problémamegoldásból, sok esetben csak nagyon nehezen, többszöri megkeresés után sikerül megtalálni a szülőket. A nagyszámú jelzések és a 15 napos válaszadási határidő betartása nagy túlterhelést jelent a családgondozók számára.

A bűncselekményt és szabálysértést elkövetett kiskorúak aránya 36%-kal kevesebb a 2008. évihez

képeket, mely túlnyomórészt bolti lopásokból és közlekedési vétségekből tevődik össze.

A felderített bántalmazott gyermekek statisztikájában a 2008. évihez képest 44%-kal nőtt a fizikai bántalmazottak aránya. A szexuális bántalmazás megegyezik a 2008. évi adattal, szám szerint 4 eset történt. A gyermekjóléti szolgálat szakmai munkája itt elsősorban a felderítés, koordináció, kiegészítő szolgáltatások szervezése, a lehető legrövidebb időn belül. Ezekben az esetekben kiemelkedő szerepe van a környezeti tényezőknek, valamint a gyermekkel kapcsolatba kerülő szakemberek együttműködésének.

A jelzőrendszer összességében jól működik, a családgondozók együttműködése megfelelő a jelzőrendszer tagjaival, kivéve a házi- illetve a gyermekorvosokat. Ezen a területen nehéz jó együttműködést kialakítani, mert az orvosok a törvényi kötelezettség ellenére sem partnerek, a ritka kivételtől eltekintve. Probléma esetén csak szóban jeleznek, leírni általában nem hajlandóak a konkrét problémát. A kötelezően kitöltendő GYSZ 4-es adatlap kapcsán történő megkeresést is néhányan zaklatásnak veszik és megkérdőjelezzik a családgondozás hatékonyságát. Ezen a területen az együttműködést mindenképpen javítani kell.

Környezettanulmány:

A gyámhatóságok, gyámhivatalok, bíróságok megkeresése esetén a Gyermekjóléti Központ környezettanulmányt készít. A környezettanulmányok egyik része a lakáskörülmények, jövedelmi viszonyok és szociális helyzet vizsgálatát foglalja magába, másik része gyermek-elhelyezési, családba fogadási, tartásdíj- és térítési díj megállapítása, kapcsolattartási, gyámsági, számadási és örökbefogadási ügyekben, a megalapozott javaslattevési munkákat segíti elő.

Gyermek veszélyeztetettsége esetén, hatósági felkérésre leggyakrabban a gyermek szabálysértése, vagy bűnelkövetése ügyében, valamint gyermekbántalmazás, válás, gyermekelhelyezés, kapcsolattartás körüli problémák esetében vizsgálódik a Gyermekjóléti Központ.

Speciális feladatok a szolgáltatások körében:

- *Utcai és lakótelepi szociális munka:* Az utcai szociális munkát két családgondozó látja el. Mivel gépkocsival nem rendelkeznek, így csak Salgótarjánban tudják végezni ezt a feladatot, de jelzés alapján a kistérség többi településére is kiutaznak. Gépkocsi hiányában heti 20 órában látják el az utcai szociális munkát, 20 órában pedig hagyományos családgondozást végeznek. 2009-ben is folytatták a péntek esti járőrözést, az összes salgótarjáni gyermekjóléti és családsegítő kolléga bevonásával, a polgárőrséggel és a rendőrséggel közösen. Ennek célja a kiskorúak veszélyeztettségének, áldozattá válásának megelőzése, a szülő tudta nélkül csellengő, elszökő gyermekek felkutatása, segítése és amennyiben szükséges, gyermekvédelmi intézkedés kezdeményezése. Az utcai szociális munkások 2009-ben folytatták a 2008. évben elindított, az iskolai szociális munkához kapcsolódó „nagy szünet” programot a SITI-vel karöltve, melynek feladata az iskolai élő kapcsolatok ápolása a tanárok és a diákok tekintetében, valamint a szabadidős lehetőségekről való tájékoztatás szórólapok és plakátok segítségével. Továbbra is él a „kamasz-panasz” lehetőség, amely lehetőséget biztosít azon fiatalok számára, akik problémáikat nem szeretnék nyíltan felvállalni. 2009. nyarán, szintén a SITI-vel közösen, megrendezésre került a „Tuti-heti” (nem bentlakásos) tábor. Célcsoportja a „Menedék” Családok Átmeneti Otthonának 8-15 éves gyermekei voltak. A két hónapig tartó heti program célja a nyári szünet gazdag és színes

programokkal való eltöltése volt.

2009. évben befejeződött a 2008-ban elkészített középiskolai kérdőívek kiértékelése és a salgótarjáni középiskolák tantestülete előtti bemutatása-bemutatkozása a gyermekjóléti, családsegítő és alacsony küszöbű addiktológiai szolgálatnak az érintett kollégák bevonásával.

A felsorolt tevékenységekből jól látható, hogy az utcai és az iskolai szociális munkát megpróbálták összekapcsolni, mivel mindkettő igyekszik elérni a fiatalokat és rávenni őket a szabadidő hasznos eltöltésére.

- *Kapcsolattartási ügyelet:* A kapcsolattartási ügyeletet képzett mediátor szakember biztosítja Salgótarjában, egyeztetés és a házirend elfogadása után az „Aranykor” Idősek Klubjában. A kapcsolatügyeletet igénybe vevők száma 83%-kal nőtt a 2008. évihez képest és így a szombat délutáni szolgáltatást kibővítették péntek délutánra is. A két játszószobában olykor négy család is tartózkodik egyszerre és a zsúfoltság elkerülése érdekében a társalgót is igénybe kellett venni. A szolgáltatást elsősorban bírósági és gyámhivatali szabályozás által veszik igénybe a szülők, de önkéntesen is igénybe vehető a kapcsolatügyelet.
- *Kórházi szociális munka:* A kórházi szociális munkát a Szent Lázár Megyei Kórházzal kötött együttműködés alapján 1 fő családgondozó, heti 20 órában végzi. Ez a szolgáltatás a kistérség területére vonatkozóan a megyei kórház gyermek- és szülészeti osztályáról érkezett jelzések alapján történik. 2009-ben 13 esetben érkezett a kórházból jelzés. Oka a gyermek elhanyagoltsága, illetve a kismama fiatal életkora, valamint a terhesgondozás hiánya volt. Védőnőktől összesen 47 esetben érkezett jelzés a családgondozókhöz hasonló problémák miatt és a gyermekek otthoni rossz szociális körülményei okán.
- *Készenléti szolgálat:* A készenléti mobiltelefonos szolgálat biztosításával a nyitvatartási időn túl krízishelyzetben lévőknek állandó elérhetőséggel és azonnali tanácsadással vagy tájékoztatással segít a szolgálat. A családgondozók heti váltásban adják át egymásnak a telefonos ügyeletet. 2009-ben mindössze egy hívás érkezett. A készenléti mobiltelefon száma: 06-20/777-6187.

A Gyermekjóléti Központ további szolgáltatásai:

- *Fejlesztőpedagógiai szolgáltatás:* Salgótarjában ezt a feladatot 1 fő családgondozó, heti 20 órában végzi. 2009-ben 16 gyermek 97 alkalommal vette igénybe ezt a szolgáltatást.
- *Jogi tanácsadást* biztosít. A jogász megbízási szerződés keretében feladatát egyeztetés alapján végzi. 2009-ben Salgótarjában 320 fő vette igénybe ezt a szolgáltatást.
- A gyermekek részére *pszichológiai szolgáltatást* és a *dolgozók szupervízióját* 1 fő pszichológus látja el megbízási szerződés keretében, valamint 1 fő intézményi dolgozó végzős pszichológusként (öt erre feljogosító hivatalos irat alapján) részmunkaidőben. 2009-ben 155 esetben vették igénybe ezt a szolgáltatást az érintett gyermekek és szüleik.
- *Drog-prevenációs szolgáltatás* indítására nyílt lehetőség tanácsadói munkakörben, addiktológus végzettségű szakember alkalmazásával. Tevékenységei közé tartozik a SKÁID Petőfi Sándor Tagiskola 5-8. osztályos, hátrányos helyzetű gyermekek számára kiscsoportos konfliktuskezelés, illetve agresszió elhárítás, valamint a 8. osztályban drog-prevenációs foglalkozás.

A Gyermekjóléti Központ programjai:

- szakmaközi megbeszélések
- esetkonferenciák
- tanácskozások
- belső továbbképzés a dolgozóknak (40 kredit pont) pályázat útján
- anyák napi kézműves foglalkozás
- gyermeknapi, egész napos program, általános iskolások részére, vetélkedőkkel, bemutatókkal, ajándékokkal
- nem bentlakásos gyermek táborok szervezése a SITI-vel közösen, „Bolyongó”, és „Tuti-heti” nyári tábor
- Jótékonyági bál a Ceredi Segítő Kezek Alapítvánnyal közösen
- adventi kézműves játszóház
- karácsonyi ajándékgyűjtés és egy műsoros ünnepség, ahol 15 salgótarjáni gondozott családot ajándékoztak meg
- a TÁMOP 5.2.5-08/1 „Pont Érted” Program a Salgótarjáni Kistérség Gyermekéiért program előkészülete 2009. februárjában, a csoportfoglalkozások 2009. májusában kezdődtek. A „Pont érted” pályázati program célja társadalmi integráció növelése a hátrányokkal küzdő iskolás, 10-14 éves gyermekek és családjaik számára. Az oktatási rendszeren kívüli integrációs, prevenciós programok biztosításával kompenzálni kívánják a hátrányaikat és segíteni az iskolai oktatásban való maradást, a megfelelő minták elsajátítását és erősíteni a társadalmi részvételt. A projektet Salgótarjában és mikrokörzetében 5 településen, Karancslapujtón, Karancsságon, Kazáron, Litkén és Cereden valósítják meg. A programba bevont 60 hátrányos helyzetű gyermek és 25 család segítése érdekében olyan szolgáltatásokat biztosítanak, amelyek segítik a családi konfliktusok rendezését, a szülői kompetenciák megerősítését, a szocializációs hiányok pótlását.

Csoportfoglalkozások:

- fejlesztőpedagógusok tartanak foglalkozásokat a gyermekek részképességeinek javítása érdekében,
- pszichológus által szervezett csoportfoglalkozások a gyermekek és szülei pszichés megsegítése érdekében,
- szocializációs csoportfoglalkozások családgyógyászok közreműködésének lebonyolításával, melyek a következők: agressziót kezelő, kommunikációs, konfliktuskezelő, drámapedagógiai elemeket tartalmazó, valamint kreativitást fejlesztő csoportfoglalkozások,
- nyáron korrepetálás, valamint sikeres pótvizsgára való felkészítés pedagógusok bevonásával,
- szülőknek szóló előadásokkal, csoportfoglalkozásokkal és egyéni tanácsadással való segítség a gyermeknevelés, családi harmónia sikeres előmozdítása érdekében,
- Somogydöröcskén 2009. június végén 31 gyermek táboroztatása,
- Egynapos kirándulások szervezése Bükkszékre, Visegrádra, Dunakanyarba, Budapesten a Csodák Palotájába, valamint Szilvásváradra a gyermekek és családjaik számára,

II.2. Gyermekek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátása több módon biztosítható: bölcsődei, családi napközi, óvodai, iskolai napközis foglalkozás vagy házi gyermekfelügyelet keretében. Az ellátás során a családban élő gyermekek életkoruknak megfelelő nappali felügyeletben, gondozásban, nevelésben,

foglalkoztatásban, étkezésben részesülnek.

II.2.1.Családi napközi

Salgótarjánban 1999 óta működik családi napközi, mely a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást.

Az önkormányzat – az Egészségügyi-Szociális Központ szervezeti keretein belül – 4x7 férőhelyes családi napköziket működtet, amelyek határozatlan idejű működési engedéllyel rendelkeznek. 2009-ben 28 férőhelyen 59 gyermek ellátása történt meg. A családi napközis férőhelyek átlagos kihasználtsága 100 %-os volt.

2009. évben egy családi napközi vállalkozás formában, 7 férőhellyel működött a városban, kihasználtsága maximális volt. Működéséhez az önkormányzat támogatást nyújtott.

Az Egészségügyi-Szociális Központ igazgatójának tájékoztatása szerint az önkormányzati fenntartású családi napköziben folyamatos a túljelentkezés, jelenleg harmincan várakoznak.

A működési engedélyt kiadó szerv, Balassagyarmat Város Jegyzője 2009. május 12-én ellenőrzést tartott az Önkormányzat fenntartásában működtetett családi napköziben. A vizsgálat során megállapításra került, hogy a családi napközik személyi feltételei nem felel meg a szakmai jogszabályokban előírtaknak, a gondozónők, egy fő kivételével, nem rendelkeznek a 29/2003. (V.20.) EszCsM rendelet 9. §-ában előírt tanfolyami végzettséggel. A működési engedélyt kiadó szerv felhívásának kézhezvételét követően a hiányosság orvoslásához szükséges intézkedések megtételre kerültek, az érintett gondozónők a tanfolyamot 2009. nyarán sikeresen elvégezték.

II.3. Gyermekek átmeneti gondozása

A gyermekek átmeneti gondozása keretében a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról – teljes körű ellátásáról – kell gondoskodni.

A gyermekek átmeneti gondozása megszervezhető helyettes szülőnél, gyermekek átmeneti otthonában vagy családok átmeneti otthonában.

II.3.1. Gyermekek átmeneti otthona

Az önkormányzat szolgáltatás megvásárlása útján, a szolgáltatóval (Nógrád Megyei Önkormányzattal) kötött ellátási szerződés alapján, az igényeknek megfelelően biztosítja gyermekek átmeneti gondozását. 2009. évben gyermekek átmeneti otthonában történő elhelyezésre egy alkalommal került sor.

A Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása 2008. májusában sikeres pályázatot nyújtott be gyermekek átmeneti otthona kialakítására. Ennek köszönhetően egy 12 férőhelyes gyermekek átmeneti otthona céljára szolgáló beruházás kezdődött meg Zabaron. A beruházás 2008. II. félévében kezdődött és 2009. februárjában fejeződött be. A Társulás 2009. év végén benyújtotta a működési engedély iránti kérelmét az Észak-magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatal Szociális és Gyámhivatala Salgótarjáni Kirendeltségéhez (a továbbiakban: Szociális és

Gyámhivatal). A szolgáltatás ellátására vonatkozó működési engedély 2010. január 25-én emelkedett jogerőre.

II.3.2. Családok átmeneti otthona

A családok átmeneti otthona, az otthontalanná vált szülő gyermekével együtt történő elhelyezését biztosítja, így a gyermeket nem kell elválasztani a szülőtől. Ezt az ellátási formát szintén szolgáltatás vásárlásával, 2000. június 1-jétől a Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezetével kötött ellátási szerződés alapján biztosítja az önkormányzat. 2009-ben 7 férőhelyet vásárolt az önkormányzat. A beszámolási időszakban 6 család vette igénybe az ellátást, melyben 19 gyermek volt érintett.

Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása, a három éves szociális fejlesztési program keretében, pályázati forrásból egy 16 férőhelyes családok átmeneti otthonának helyt adó beruházást hajtott végre Etesen. A beruházás megvalósult, a Társulás 2009. év végén benyújtotta a működési engedély iránti kérelmét a Szociális és Gyámhivatalhoz. A szolgáltatás ellátására vonatkozó működési engedély 2010. január 29-én emelkedett jogerőre.

III. Gyámügyi igazgatás

2009. évben a törvényben meghatározott **jegyzői hatáskörbe tartozó gyámügyi hatósági feladatokat** a Szociális és Egészségügyi Irodán 1 fő államigazgatási főiskolát végzett ügyintéző látta el, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatási ügyek intézése mellett.

A 2008. évi (2.397) és a 2009. évi ügyiratforgalmat (2.962) figyelembe véve megállapítható, hogy az ügyiratforgalom 2009. évben az előző évihez képest 24 %-os növekedést mutat.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 2009. év október 1-jétől hatályba lépett módosítása következtében a hatósági ügyek során alkalmazandó eljárásrend jelentősen megváltozott, annak adminisztrációs terhe növekedett, melyre, illetve a gyámhatósági ügyek bonyolultságára tekintettel, valamint a feladatot ellátó ügyintéző helyettesítésének megnyugtató megoldására további 1 fő gyámhatósági ügyintéző foglalkoztatása lenne szükséges.

A gyermekek veszélyeztetettségének megszüntetését az alapellátás keretében történő gondozással a gyermekjóléti szolgálat végzi. Amennyiben a veszélyeztetettség az alapellátás igénybevételével nem szűnik meg, viszont a gyermek fejlődése a családi környezetben még biztosítható, a jegyző elrendeli **a gyermek védelembe vételét**, ezzel egyidejűleg intézkedik a családgondozó kirendeléséről és olyan magatartási szabályok betartását írja elő, mely elősegíti a gyermek családban történő nevelését.

2009-ben 85 gyermeket érintően indult új eljárás védelembe vételi ügyben, 60 gyermek esetében a védelembe vételi eljárás megszüntetésre került.

Az év folyamán a védelembe vétel felülvizsgálatának eredményeképpen 36 gyermek esetében a védelembe vétel megszüntetésre került, mert a védelembe vétel fenntartására a családok együttműködése miatt már nem volt szükség, illetve a gyermek veszélyeztetettsége már nem állt fenn. További 10 gyermeket érintően került sor a védelembe vétel megszüntetésére amiatt, hogy a gyermekek átmeneti nevelésbe vétele vagy pártfogói felügyeletük került elrendelésre. 2 gyermek védelembe vétele nagykorúvá válás miatt szűnt meg.

2009. december 31-én 36 család 70 gyermeke állt védelembe vétel alatt, melyből 36 gyermek környezeti okból, 10 gyermek szülőnek felróható magatartási okból, 20 gyermek saját magát veszélyeztető magatartási okból, 2 gyermek általuk elkövetett bűncselekmény miatt, 2 gyermek kárukra elkövetett bántalmazás miatt került védelembe vétel alá.

A védelembe vételi eljárás leggyakrabban a szabálysértési hatóság, illetve a gyermekjóléti szolgálat javaslata alapján indult. A szülőnek felróható magatartáson túl jelentős a több alkalommal szabálysértést elkövető gyermekek száma, és azon gyermekek száma is, akiknek magatartási problémái, illetve igazolatlan iskolai hiányzásai tették indokolttá a védelembe vétel elrendelését. Ezekben az esetekben az igazolatlan iskolai hiányzásokat a szabálysértési hatóság által kiszabott pénzbírsággal sem lehetett megszüntetni.

Azokban az esetekben, amikor a gyermek felügyelet nélkül marad, vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete, vagy önmaga súlyosan veszélyeztet és emiatt azonnali elhelyezése szükséges, a jegyző intézkedik az **ideiglenes hatályú elhelyezésről**. 2009-ben 27 család 38 gyermekének ideiglenes hatályú elhelyezése vált szükségessé. Közülük 2 gyermek különélő szülőnél, 25 gyermek harmadik személynél és 11 gyermek intézményes keretek között került elhelyezésre.

A jegyző a külön jogszabályban meghatározott esetekben **ügygondnokot és eseti gondnokot** rendel ki, felmenti őket és megállapítja munkadíjukat. 2009-ben nem került sor ügygondnok vagy eseti gondnok kirendelésére. Az év folyamán 5 esetben történt ügygondnok felmentése. A gondnok kirendelési eljárásban 3 esetben került sor az eljárás megszüntetésére.

2009-ben a gyermek születése előtt 29 esetben, a gyermek születését követően 5 esetben kérték a szülők a **teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat** felvételét. Így összesen 34 esetben sikerült a kiskorú családi jogállását, teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal rendezni.

Gyámsági és gondnoksági ügyekben a gyámhivatal felkérésére, 60 esetben került sor jegyzői hatáskörben **leltározási feladatok** ellátására.

A **gondozási díj**, valamint az **állam által megelőlegezett gyermektartásdíj behajtása** érdekében 866 esetben működött közre a Szociális és Egészségügyi Iroda ügyintézője.

A Szociális és Egészségügyi Iroda a Gyvt-ben előírt **nyilvántartás-vezetési kötelezettségének** (az állam által megelőlegezett gyermektartásdíj, a gondozási díj, a védelembe vétel, az ideiglenes elhelyezés és a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatok nyilvántartásának vezetése) 2009-ben is eleget tett.

2009. év folyamán a jegyzői hatáskörben ellátott gyámügyi hatósági feladatok vonatkozásában *felügyeleti ellenőrzésre is sor került*. A teljes körű vizsgálat tárgya a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról szóló 331/2006. (IX.10.) Korm. rendelet 3. §-ában felsorolt, jegyzői hatáskörbe tartozó gyámügyi ügyiratok, intézkedések, nyilvántartások jogszerűségének vizsgálata a Szociális és Gyámhivatal 2009. évi ellenőrzési terve alapján a gyermekvédelmi ágazat 2009. évi stratégiai irányában meghatározott kiemelt célok figyelembe vételével.

Az ellenőrzés célja a települési önkormányzat jegyzőjének hatáskörébe tartozó gyámügyi tevékenység vizsgálata, a jogszabályokon alapuló, az ügyfelek érdekeit figyelembe vevő jogalkalmazási tevékenység előmozdítása és erősítése, valamint az esetlegesen előforduló hiányosságok megszüntetése és a szakmai segítségnyújtás. A gyermekvédelmi ágazat 2009. évi

stratégiai iránya alapján kiemelten ellenőrzésre került a 2 évet meghaladó védelembe vételek indokoltsága.

A Szociális és Gyámhivatal ellenőrizte a

1. teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat felvételét,
2. ügygondnok, eseti gondnok kirendelésének, felmentésének, munkadíjának megállapítását,
3. környezettanulmány készítését,
4. gyermekek védelembe vételét, illetve annak megszüntetését,
5. ideiglenes hatályú elhelyezést,
6. rendszeres rendkívüli gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítását,
7. gondozási díj, megelőlegezett gyermektartásdíj behajtásában való közreműködést.

A Szociális és Gyámhivatal ellenőrzése során, a vizsgálat összegzésében megállapította, hogy a gyámügyi ügyintézés összességében törvényes és megalapozott volt. A nyilvántartások formája, tartalma és kezelése megfelel a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. 138. § (1)-(3) bekezdésében, valamint a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Kormányrendeletben foglaltaknak. A Szociális és Gyámhivatal észrevételeket is megfogalmazott, azonban azok nem jogszabálysértésre vonatkoztak, hanem gyakorlati útmutatóként fogalmazódtak meg a gyámhatóság további munkájának segítése érdekében.

IV. Bűnmegelőzéssel kapcsolatos feladatok

Salgótarjánban a rendszerváltást követő években, a megélhetést biztosító nagy cégek megszűntével, kisebb vállalkozásokká alakulásával megszűnő munkahelyek a munkanélküliség egyre nagyobb mértékű kialakulását eredményezték, amely folyamat a helyi társadalom jelentős részének elszegényedéséhez vezetett. A gazdasági és társadalmi változások hatására egyre több család él nehéz anyagi körülmények között, egyre több családban jelent meg az alkohol és drogfogyasztás és ennek következtében az egymástól való elhidegülés és eltávolodás. A gyermekek és a fiatalok a válsághelyzetben lévő családokban nem kapják meg azokat a szükséges érzelmeket és értékeket, melyek az egészséges személyiségfejlődésükhöz feltétlenül kellenének.

Nőtt azon hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek, fiatalok száma, akik leggyakrabban válnak a bűncselekmények áldozataivá és elkövetőivé. Ennek megakadályozása, megelőzése érdekében kell a küzdelmet folytatni azoknak a szakembereknek, akik az egy-egy szakmák képviselőiben más-más módon, helyen és lehetőséggel, de ugyanazon cél érdekében dolgoznak. A közös cél az, hogy a felnövekvő nemzedék egészséges, kiegyensúlyozott, értékes tagja legyen a társadalomnak úgy, hogy ő maga is annak érezze magát.

A rendőrség 2009. évre vonatkozó beszámolója szerint emelkedett a fiatalkorú, erőszakos bűnelkövetők száma. A fiatalok többsége jelentős problémákkal küszködik. Nem csak a konfliktusokkal, nem ritkán súlyos erőszakkal terhelt családi háttér, hanem a szűkebb, tágabb környezet rossz szociális helyzete is jelentős teherként nehezedik a fiatalokra.

A megyeszékhelyen nincs egyetlen olyan szórakozóhely sem, amely alkalmas lenne nagyobb tömegek befogadására egyszerre, így a helyi és a vidékről szórakozási szándékkal érkező fiatalok, többnyire az utcákon bandákba verődve mennek egyik szórakozóhelyről a másikra.

Ennek során összeakadnak egymással, könnyen adódnak nézeteltérések és az ital hatása alatt meggondolatlanul cselekednek. A káros tendencia megelőzése érdekében a salgótarjáni Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya már három éve gondot fordít arra, hogy péntekenként mindig

legyenek a rendőrség állományában lévő személyek az utcán, akik megjelennek egy-egy szórakozóhelyen és annak környezetében. E kezdeményezéshez csatlakozott néhány városi polgárőr szervezet, valamint a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat is.

A fiatalok elkövetőket elsősorban a pénz vagy egyéb, pl. a sértetten látható ékszer megszerzése motiválja azért, hogy a szórakozási szokásaikat finanszírozni tudják. Jellemző az ilyen elkövetői körre a szükségtelen erőszak, vagy a mértéken felüli bántalmazás.

A bolti lopások száma a tavalyi évhez képest kis mértékű emelkedést mutat, mely az esetek többségében a TESCO áruházra korlátozódik. Ezeket a szabálysértéseket főként, az elszegényedett, alacsony értelmi és egzisztenciális helyzetű családból származó gyermekek követik el, sok esetben felnőtt személy ráhatására. A gyermekkorú elkövetők esetén a rendőrség, szabálysértési hatóság által történő jelzésre minden esetben sor került a gyermekek veszélyeztetettségének vizsgálatára.

2009-ban is fontos feladat volt a csellengő, csavargó, kalandvágó gyermekek, a szabadidejüket értelmetlenül töltő fiatalok kezelése.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a közbiztonság fenntartása és javítása érdekében 2004-ben *bűnmegelőzési koncepciót* dolgozott ki, melyben az elkövetkező négy évre szóló célokat és feladatokat határozta meg az alábbiak szerint:

1. Konstruktív és határozott intézkedésekkel, rendeletalkotással, az érdekelt szervek összehangolt cselekvésével kell a város közbiztonságát javítani.
2. Erkölcsileg és anyagilag a lehetőségekhez képest támogatni kell a közbiztonság fenntartására és javítására hivatott szervezetek, a rendőrség, a tűzoltóság és a polgárőrség tevékenységét, hogy azok hatékonyan és eredményesen tudják ellátni tevékenységüket.
3. Segíteni és ösztönözni kell a lakosság önvédelmi szerveződéseit és kezdeményezéseit.
4. A lakosság közérzetét, biztonságérzetét javító intézkedéseket kell hozni. Érvényt kell szerezni az ebtartással, a köztisztasággal, a közterületek rendjével, a garázstelepekkel kapcsolatos helyi rendeleteknek, hatósági határozatoknak. A városközponti térfigyelő rendszert fejleszteni és bővíteni szükséges.
5. A közbiztonság alakulásával kapcsolatos információkat ismertetni kell a lakossággal a helyi sajtó, rádió, televízió útján, valamint a hivatali munka révén, a közmeghallgatások és lakossági fórumok során.
6. A gyermekek és az ifjúság oktatása-nevelése terjedjen ki az önkéntes jogkövető magatartásra, az áldozattá válás elkerülésére, a bűnözővé válás kiküszöbölésére. A pedagógusokon kívül ebbe vonjuk be a rendőrség szakembereit, egyházi személyeket, sportolókat, művészeket, egészségügyi dolgozókat.
7. Megfelelő intézményeket kell kialakítani és működtetni az ifjúság részére a szabadidő hasznos eltöltése céljából, az önkormányzat lehetőségei és ifjúsági koncepciója alapján. Kulturált szórakozási és sportolási lehetőségeket kell biztosítani, kiemelt figyelemmel a nyári szünidei elfoglaltságra. Ugyancsak kiemelt figyelmet kell fordítani a családon belüli erőszakra, a kriminalitást mutató családok gondozására, a gyermekek védelmére.
8. Minden törvényes és lehetséges módon ki kell kényszeríteni a szabályok és a hatósági határozatok betartását, s következetesen és határozottan kell fellépni a szabálysértőkkel és bűnelkövetőkkel szemben. A közvéleményt különösen felkavaró, közérdeklődést kiváltó ügyekben az eljárást soron kívül kell lefolytatni.
9. Fel kell tární és vissza kell szorítani a bűnözést lehetővé tevő okokat, körülményeket. A közintézményeket kötelezni kell arra, hogy épületeik, vagyontárgyaik műszaki vagy élőerős védelméről gondoskodjanak. A vagyonvédelmi beruházások mellett fokozottabban igényelni kell a civil biztonsági cégek, vagyonőrök segítségét.

2009. évben a bűnmegelőzési koncepció felülvizsgálatára, illetve új koncepció elfogadására nem került sor. A bűnmegelőzés tekintetében a 2004-ben elfogadott bűnmegelőzési koncepcióban megjelenő szempontok, elvek érvényesülése jelent meg.

V. Civil szervezetekkel való együttműködésük

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok ellátása a szakmai szereplőkön kívül ágazatok közötti együttműködést, intézmények közötti koordinációt, megalapozott, tervszerű és széleskörű szakmai kapcsolatrendszer feltételez. E feladatok ellátása sok szakma képviselője számára kötelezettség, ugyanakkor eredményes munkát végezni csak a helyi társadalom, gyermekekért, fiatalokért felelősséget vállaló tagjainak összefogásával lehet.

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok ellátása során az elkövetkezendő években indokolt a civil szervezetekkel való szorosabb kapcsolat kialakítása és a velük való hatékonyabb együttműködés.

VI. Jövőre vonatkozó célok, feladatok, elképzelések

A gyermekek napközbeni ellátására Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata jelenleg bölcsődét nem működtet. Az 1-3 éves gyermekek napközbeni ellátását családi napközik fenntartásával, illetve 2010. évtől 2 vállalkozó által működtetett családi napközi fenntartásának támogatásával biztosítja az önkormányzat. A családi napközikre jellemző túljelentkezés, a felvételre várakozók száma azt jelzi, hogy a városban a családi napközik férőhelyszáma nem elégíti ki a felmerülő igényeket. A költségvetés nehéz helyzetében is megtesz mindent az önkormányzat, hogy javítson ezeken a körülményeken, erre a jövőben is kiemelt figyelmet kíván fordítani.

A gyermekek átmeneti gondozásának feladata biztosítható **helyettes szülő** bevonásával is. Helyettes szülői hálózat jelenleg nem működik a városban, azonban 2007-ben a salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása toborzást végzett helyettes szülői feladatok ellátására. Pályázati forrásból 24 fő helyettes szülő képzését szerették volna megvalósítani.

A képzést végül 8 fő végezte el. A 8 főből négyen rendelkeznek az ellátottak elhelyezésére alkalmas méretű ingatlannal. A helyettes szülői hálózat működtetése a Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulás keretében valósulna meg a Társuláshoz tartozó önkormányzatok közigazgatási területére kiterjedően.

Az elmúlt évhez képest pozitív változás, hogy a gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátások palettája a Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása által fenntartott intézményekkel bővült. Jogerős működési engedélyek birtokában 2010. év elejétől a Kistérségi Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltató Központ szervezeti keretei között működő gyermekek átmeneti otthona (Zabar), valamint családok átmeneti otthona (Etes) is elhelyezési lehetőségként jelenik meg a szabad férőhelyek erejéig.

Kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok 2009. évi ellátásáról szóló tájékoztatót vegye tudomásul.

Salgótarján, 2010. május 10.

Hári Ildikó
irodavezető